WIERDE & DIJK

DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

Wat groeit er op het boerenerf?

Een project van Wierde & Dijk

Deel: flora en vegetatie, erven 2023

Onderzoek, verslag en foto's: Leo Stockmann, 2023

Mooi Heem

ervenproject Wierde & Dijk

Inhoud

Inleiding 3
Methode 3
Dankwoord 3
1. De erven 4
1.1 Louwes, Westpolder Vierhuizen. Akkerbouwbedrijf Nieuw-Midhuizen 4
1.2 Beukema, Uithuizen. Natuurcamping Maarlandhoeve 7
1.3 Van der Woude, Oldenzijl. Woonboerderij 9
1.4 Weegenaar, Onderdendam. Landgoed Oude Bosch 11
2. Resultaten inventarisaties 14
2.1 Louwes, Westpolder Vierhuizen. Akkerbouwbedrijf Nieuw-Midhuizen 14
2.2 Beukema, Uithuizen. Natuurcamping Maarlandhoeve 17
2.3 Van der Woude, Oldenzijl. Woonboerderij 20
2.4 Weegenaar, Onderdendam. Landgoed Oude Bosch 23
3. Beschouwing 29
3.1 Planten (kruiden, grassen; incl. verwilderde tuinplanten en inclusief stinzenplanten) 29
3.2 Tuinplanten 30
3.3 Struiken en bomen 31
3.4 Waterplanten 31
3.5 Ecologie 32
Literatuur 33

Inleiding

Dit is het derde rapport *Wat groeit er op het boerenerf?* Deel flora en vegetatie. Het eerste rapport verscheen in 2021 (Stockmann, 2021), het tweede in 2022 (Stockmann, 2022). Voor dit derde rapport zijn vier erven onderzocht. Een erf behoort tot een nog functionerend boerenbedrijf. De drie andere erven hadden in het verleden wel een relatie met een boerenbedrijf:
een boerderij met erf wordt al lange tijd particulier bewoond, een ander erf is deel van een natuurcampingbedrijf en nog een erf behoort tot een landgoed.

Methode

Er zijn drie inventarisatierondes gelopen over de erven: in mei (eind week 19), in juni (eind week 23 en begin week 24) en in juli (begin week 28). Per erf nam de ronde ca 2-3 uur in beslag. Genoteerd zijn de soorten grassen, kruiden, struiken en bomen. Drie eigenaren, Louwes (Westpolder), Van der Woude (Oldenzijl) en Weegenaar (Onderdendam), leverden ook een lijst met stinzenplanten aan. Hoewel het niet in de opdracht lag, zijn bij de inventarisaties ook meerdere tuinplanten (deels ook verwilderd), sierstruiken en sierbomen meegenomen bij de inventarisaties. Veelal cultivars dus. De lijst van de door mij genoteerde typische tuinplanten is zeker niet compleet. Ook aan de lijst van wilde planten zal nog wel wat kunnen worden toegevoegd. De door mij gevolgde indeling cultuur/verwilderd is voor bepaalde soorten arbitrair.

Niet alleen de wilde planten, struiken en bomen, maar ook de gecultiveerde soorten bepalen mede het aanzien van de erven en hebben een zekere ecologische waarde.

Dankwoord

Dank aan het bestuur van Wierde & Dijk voor het verlenen van de opdracht. Dank aan de eigenaren van de erven die mij welwillend toegang verleenden hun terreinen te betreden om onderzoek te doen.

Foto titelpagina: bloesem van Rode paardenkastanje

1. De erven

1.1 Louwes, Westpolder Vierhuizen. Akkerbouwbedrijf Nieuw-Midhuizen

Oude boerderij en daarnaast een kortere nieuwere schuur. Sinds 2020 omvorming naar biologische landbouw. Verharde oprijlaan en verhard achtererf. Brede (riet)sloot langs de oprijlaan. Houtsingels buitenom het erf: aan de noordoostzijde o.a. hoge essen en esdoorns, aan de noordwestzijde een brede singel van o.a. hoge essen, populieren en esdoorns. Aan de zuidwestzijde van de nieuwere schuur loopt een gracht (brede sloot). Aan de binnenzijde daarvan een dubbele rij linden (met veel ondergroei van Groot hoefblad), aan de buitenzijde daarvan o.a. hoge esdoorns, linden en essen. Er is een bruggetje dat een oversteek mogelijk maakt. Aan de voorzijde van de boerderij een gazon met een enorme walnotenboom (ruim 120 jaar oud) en een grote paardenkastanje. Aan de noordoostrand een hoge grove den en ook meerdere oude meidoorns. Aan de wegzijde een sloot. Naast de oude boerderij: siertuin, moestuin (o.a. maggi, rabarber, venkel, kool, sla, spekbonen), beukenhaag en taxushaag. Ook in speciale vorm gesnoeide taxus en buxus. Op het erf eveneens enkele hoogstamfruitbomen. Aan de zuidwestzijde van het oude erf ligt een onbemest extensief beheerd stuk grasland (met veel paardenbloemen) dat aan de zuidwest- en noordwestzijde begrensd wordt door een dubbele rij knotwilgen. Achter de knotwilgen van de zuidwestzijde nog een rand van o.a. meidoorn en hondsroos. Achter die van de noordoostzijde een brede singel (doorlopend langs het hele achtererf) met o.a. essen, esdoorns en meerdere hoge wilgen. Op het grasland zelf enkele oudere walnotenbomen en enkele oude hoge lindebomen. Aan de wegzijde twee roodbloeiende paardenkastanjes. Her en der op het erf stapels hout (takken, houtblokken).

Akkerbouwbedrijf
Nieuw-Midhuizen
Westpolder
Westpolder
Westpolder

AKKERBOUWBEDRIJF
ERVEN LOUWES
WESTPOLDER 22

1.2 Beukema, Uithuizen. Natuurcamping Maarlandhoeve

Het pand (woonhuis en boerenschuur) is een gerestaureerde boerderij uit 1839. Het pand is monumentaal. Het campingbedrijf bestaat ruim 20 jaar. Bij het woonhuis/boerderij, aan oost- en noordzijde, is een kruidenrijk gazon (grasland). Elf gekandelaberde knotlinden (oudere en jongere exemplaren) staan aan de voorzijde van het woonhuis. Een fruitboomgaard (hoogstam) is er aan de noordzijde, met daar ook een vijvertje. Om het erf een beukenhaag van ca. 1 m hoog. Op de noordzijde van het terrein (ter hoogte van de boerderij) is een dobbe aanwezig. Een aarden wal met begroeiing (ook ingezaaide kruiden en grassen) en meerdere bomen (o.a. leilinden en een treurbeuk) is te vinden aan de noordzijde van de dobbe. Bij het woonhuisdeel is aan de zuidkant een klein parkeerterrein met een oudere aangeplante bruine beuk. Hier ligt ook een 'rommelveldje'. Een groter parkeerterrein wordt deels omzoomd door leilinden. In connectie met de dobbe loopt in zuidwestelijke richting een slootje met daarnaast jonge knotwilgen. Vanaf de boerderij loopt in noordwestelijke richting een breed graspad, geflankeerd door een brede sloot (gracht) met daarnaast oude knotwilgen. Er zijn ook niet geknotte oude wilgen.

De zuidwestkant van het terrein wordt begrensd door de Helwerdermaar.

Het campingterrein bestaat uit meerdere kampjes (graslandjes) omzoomd door houtsingels met een divers aantal soorten bomen en struiken. De graslandjes worden regelmatig gemaaid, niet bemest.

1.3 Van der Woude, Oldenzijl. Woonboerderij

Voorhuis van 1890, schuur ouder. Vanaf 1970 is het geen boerenbedrijf meer; voorhuis sindsdien particulier bewoond, sinds 2000 door mw. Van der Woude en partner. Schuur (met asbestplaten) is slecht en gaat afgebroken worden. Vanwege een benodigd breed werkpad zal een groot deel van de natuurlijk aandoende tuin geruïneerd worden.

Een half verharde oprijlaan aan zuidzijde, doorlopend naar een achtererf (deels half verhard, deels gras). Aan de rand van het achtererf staat een caravan; daarbij staat ook een oude paardenkastanje. Grasperken vooral aan de noord- en westzijde. Aan de wegzijde verschillende oude paardenkastanjes, essen en een esdoorn. Houtsingels, gevarieerd van samenstelling, aan de randen van zuid-, oost- en noordzijde. Meerdere oude bomen maken daar deel van uit, o.a. een dikke oude populier aan de zuidzijde en een opvallend dikke oude smalbladige wilg in de zuidoosthoek. In die buurt meer oude wilgen. Een oude mispel bij het woongedeelte. Takkenril bij de singel aan de zuidzijde. Een fruitboomgaard (hoogstam) aan de noordzijde. Sloot/gracht aan de westzijde (deels) en aan de zuidzijde. Veel siertuin; in de tuin aan de noordzijde ook een stenen muurtje met o.a. klimopbegroeiing. Hagen aanwezig van o.a. buxus (bolvormig geknipt), haagbeuk en liguster.

1.4 Weegenaar, Onderdendam. Landgoed Oude Bosch

Oorspronkelijk boerenbedrijf uit 1854. In bezit van huidige eigenaar sinds 2002. In 2003 heeft er een grote renovatie plaatsgevonden. Daarna nog wel verbouwingen. Ook het erf is grondig gerenoveerd. Bij het landgoed (totaal 5,5 ha) behoren drie graslanden: aan oost-, zuid- en westzijde. Aan de westrand van het westelijk grasland staan bij de sloot meerdere oude meidoorns, aan de zuidrand van het oostelijk grasland staat een rij van zes nog vrij jonge zuilvormige zomereiken; de oostkant van het oostelijk grasland wordt afgesloten met een houtsingel (veel esdoorns). Het grasland aan de zuidzijde wordt aan de noordkant begrensd door twee rijen van nog vrij jonge linden, aan de west- en oostzijde staan rijen knotwilgen.

Op het oude erfgedeelte zijn binnen- en buitengrachten. Bruggetjes maken het mogelijk de grachten over te steken. Een lange half verharde oprijlaan, geflankeerd door houtsingels, is er aan de noordzijde. De laan komt uit op het half verharde achtererf. Op de rand van het achtererf enkele stapels (haard)hout.

Het erf aan de zuidzijde herbergt een grachtdeel met daarlangs een rij knotesdoorns, een fruitboomgaard (hoogstam) en een strak aangelegde siertuin met gazon, een laag taxushaagje en een klinkerpad. Aan het water een terras. Het westelijk en oostelijk deel van dit erfdeel wordt gescheiden door een twee meter hoge haagbeuk. Het erf aan de noordzijde heeft tegen de schuur aan een stukje grasland met kippen en geiten. ‘Achter’ de gracht bevindt zich een oudere fruitboomgaard (hoogstam) en op het graslandperceel staat een duiventil. Rondom het woongedeelte en de schuur allerlei sierplanten en -struiken. Op het landgoed zijn meerdere houtsingels. Een populierenlaantje loopt vanaf het achtererf in zuidwestelijke richting. Daarnaast loopt een brede houtsingel met o.a. hoge essen.

Bosweg
Bosweg
Bosweg
Bosweg
Ouden Bosch
Bosweg
Bosweg
Bosweg

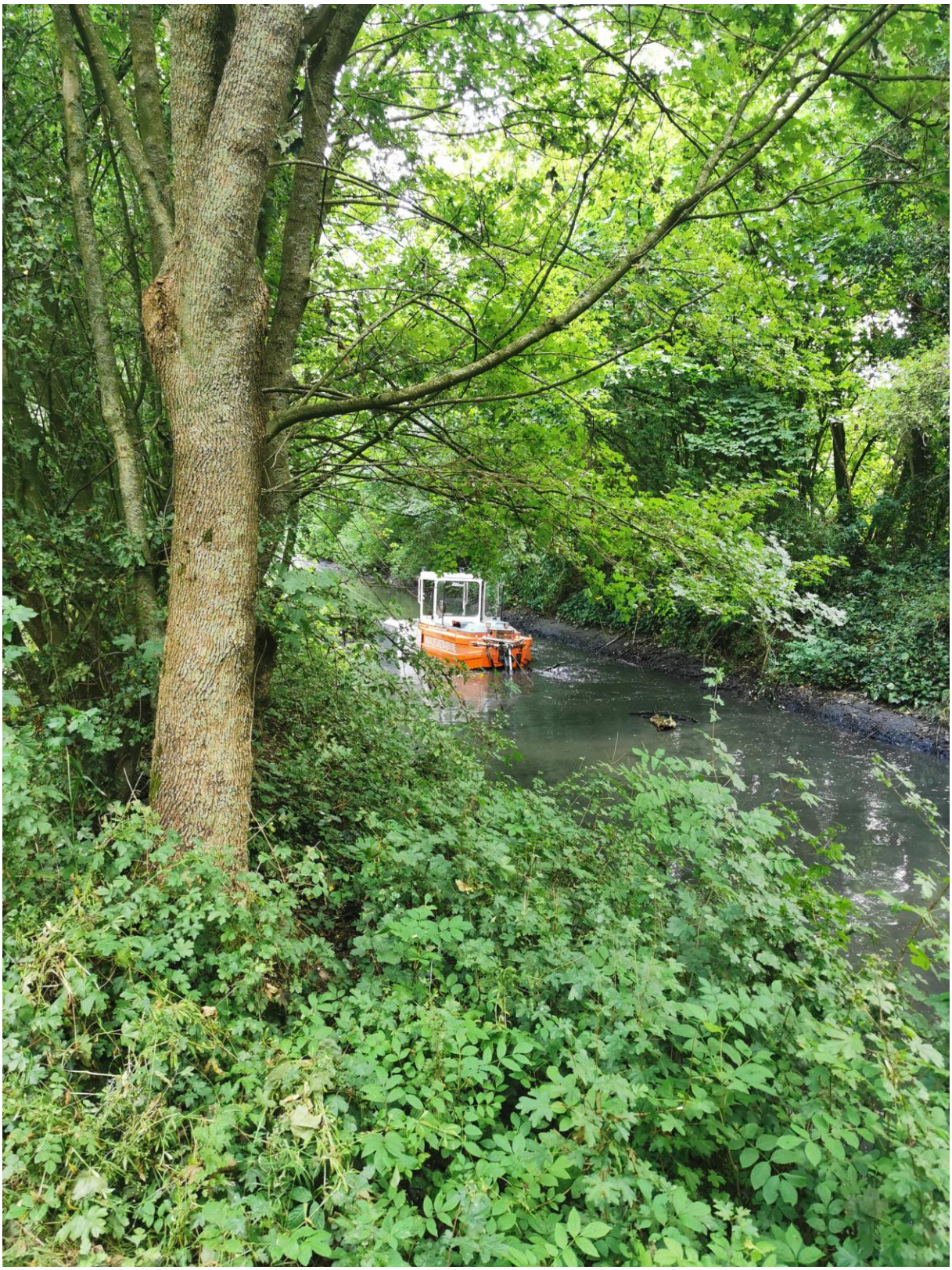

2. Resultaten inventarisaties

2.1 Louwes, Westpolder Vierhuizen. Akkerbouwbedrijf Nieuw-Midhuizen

Planten (kruiden, grassen; incl. verwilderde tuinplanten en incl. stinzenplanten)

Akkerdistel
Akkerkool
Blauwe druifjes
Bosaardbei
Boshyacint (roze)
Bostulp
Echte kamille
Engels raaigras
Fluitenkruid
Gekroesde melkdistel
Gestreepte witbol
Gewone berenklauw
Glanshaver
Groot hoefblad
Grote brandnetel
Grote ereprijs
Grote vossenstaart
Harig wilgenroosje
Heermoes
Herik (in juni op tijdelijke grondbult op achtererf)
Hondsdraf
Hyacint
Judaspenning
Kleefkruid
Klein hoefblad
Kleine veldkers
Klimop
Klimopereprijs
Kluwenhoornbloem
Krokus
Kropaar
Kruipend zenegroen (in gazon)
Kruipende boterbloem
Krulzuring
Kweek
Lenteklokje
Maarts viooltje
Madeliefje
Mannetjes(?)varen
Nagelkruid

Narcis
Overblijvende ossentong
Paardenbloem
Paarse morgenster (uitgezaaid)
Pinksterbloem
Reuzenzwenkgras
Ridderzuring
Riet
Robertskruid
Ruw beemdgras
Scherpe boterbloem
Sneeuwklokje
Speenkruid
Speerdistel
Spiesbladige melde
Sterhyacint (Scilla)
Straatgras
Tijmereprijs (in gazon)
Tulp
Varkensgras
Veldbeemdgras
Veldzuring
Vogelmuur
Winterakoniet
Wit hoefblad
Zachte dravik
Zachte ooievaarsbek
Zevenblad
Zilverschoon
Zomerklokje

Tuinplanten

Akelei
Geelwitte helmbloem
Helleborus
Hosta srt
Indianenbloem/Prairielelie (Camassia srt)
Juffertje-in-het-groen
Ooievaarsbek srt
Oost-Indische kers
Pioenroos
Puntwederik
Schoenlappersplant
Sierui
Slaapmutsje
Stokroos

Vingerhoedskruid
Vrouwenmantel

Struiken en bomen (incl. fruitbomen en -struiken)

Appel
Beuk (groen- en bruinbladig; ook beuk als haag)
Buxus
Clematis
Es
Esdoorn
Framboos
Gelderse roos
Gewone vlier
Grove den
Haagbeuk (haag)
Hazelaar
Hondsroos
Hortensia
Knotwilg
Kornoelje srt.
Linde srt
Meidoorn
Paardenkastanje
Peer
Peterselievlier
Populier srt
Roodbloeiende kastanje
Roos srt
Ruwe iep
Sering
Taxus (haag)
Viburnum (V. rhytidophyllum(?), bij elektriciteitshuisje sloot)
Viburnum srt.
Vlinderstruik
Walnoot (Okkernoot)
Wilde liguster
Wilg srt (smalbladig)
Zwarte bes
Zwarte els

Waterplanten

Draadalg (in sloot wegzijde)
Grote lisdodde
Haarfonteinkruid (in sloot wegzijde)
Puntkroos

Riet
Stijve waterranonkel

Planten grasland aan zuidwestzijde

De soorten zijn ook opgenomen in de algemene lijst en meerdere soorten zijn ook waargenomen buiten het grasland.
Soorten langs de rand van het grasland, meest ruigtesoorten en soorten onder de boomgroepen zijn niet meegenomen in onderstaande lijst. De meeste soorten zijn opgenomen op 11 mei 2023; bij bezoek op 10 juni was er al gemaaid.

Akkerdistel (spaarzaam)
Engels raaigras
Fluitenkruid
Gestreepte witbol
Glanshaver
Grote vossenstaart
Kluwenhoornbloem
Kropaar
Kruipende boterbloem
Kweek
Madeliefje
Paardenbloem (veel)
Pinksterbloem
Ridderzuring (spaarzaam)
Scherpe boterbloem
Veldbeemdgras
Veldzuring
Zachte dravik
Zachte ooievaarsbek

2.2 Beukema, Uithuizen. Natuurcamping Maarlandhoeve

Planten (kruiden, grassen; incl. verwilderde tuinplanten en incl. stinzenplanten)

Akkerdistel
Akkerkool
Akkermelkdistel
Bermooievaarsbek
Blauwe druifjes
Duizendblad
Echte kamille
Echte valeriaan
Engels raaigras
Fluitenkruid
Gehoornde klaverzuring

Geknikte vossenstaart
Gekroesde melkdistel
Gestreepte witbol
Gewone hoornbloem
Gewone rolklaver
Gewone vogelmelk
Gewoon biggenkruid
Gewoon reukgras (ingezaaid)
Glanshaver
Groot streepzaad (ingezaaid op aarden wal, daarna ook verspreid naar elders)
Grote brandnetel
Grote ereprijs
Grote weegbree
Harig wilgenroosje
Heermoes
Herderstasje
Herik
Hondsdraf
IJle dravik
Kleefkruid
Klein kruiskruid
Kleine klaver
Kleine veldkers
Kluwenhoornbloem
Knopig helmkruid
Kropaar
Kruipende boterbloem
Krulzuring
Kweek
Liggende vetmuur
Look-zonder-look
Madeliefje
Mannagras
Margriet (ingezaaid)
Narcis
Paardenbloem
Pinksterbloem
Ridderzuring
Riet
Robertskruid
Rode klaver
Rood zwenkgras
Ruw beemdgras
Scherpe boterbloem
Slipbladige ooievaarsbek
Smalle weegbree
Speenkruid

Speerdistel
Straatgras
Struisgras srt
Tijmereprijs
Timoteegras
Veldereprijs
Vroegeling
Witte dovenetel
Witte klaver
Zachte dravik
Zachte ooievaarsbek
Zevenblad

Tuinplanten

Petunia's (in grote bloembakken langs de zuidzijde van de boerderij.

Struiken en bomen (incl. fruitbomen en -struiken)

Appel
Beuk (ook als haag, en een treurbeuk)
Es
Esdoorn
Gelderse roos
Gewone vlier
Knotwilg
Kornoelje
Linde srt (gekandelaberde linden en leilinden)
Meidoorn
Peer
Sleedoorn
Spaanse aak
Vogelkers
Walnoot (Okkernoot)
Wilde liguster
Wilg srt (smalbladig, kraakwilg?)
Zomereik
Zwarte els

Waterplanten

Gedoornd hoornblad
Grote kroosvaren
Riet
Veelwortelig kroos
Wortelloos kroos

2.3 Van der Woude, Oldenzijl. Woonboerderij

Planten (kruiden, grassen; incl. verwilderde tuinplanten en incl. stinzenplanten)

Blauwe anemoon
Blauwe druifjes
Boerenkrokus
Bosaardbei
Bosandoorn
Bosanemoon
Bonte gele dovenetel
Boshyacint
Brunel (in gazon)
Draadereprijs
Engels raaigras
Fioringras
Fluitenkruid
Gekroesde melkdistel
Gele lis (bij gracht)
Gestreepte witbol
Gewone hoornbloem
Gewone melkdistel
Gewone vogelmelk
Gewoon reukgras
Grote brandnetel
Grote ereprijs
Grote klaproos
Grote vossenstaart
Grote weegbree
Harig wilgenroosje
Heermoes
Herfsttijloos
Holwortel
Hondsdraf
Judaspenning
Kleefkruid
Klein kruiskruid
Kleine veldkers
Klimop
Kluwenhoornbloem
Krokus
Kropaar
Kruipend zenegroen (in grasveld)
Kruipende boterbloem
Kweek

Late guldenroede
Lenteklokje
Liggende vetmuur
Madeliefje
Margriet
Nagelkruid
Narcis
Ooievaarsbek srt
Overblijvende ossentong
Paardenbloem
Pinksterbloem
Reuzenberenklauw
Ridderzuring
Riet
Robertskruid
Rood zwenkgras
Ruw beemdgras
Scherpe boterbloem
Slanke sleutelbloem
Smalle weegbree
Sneeuwklokje
Sneeuwroem (?)
Speenkruid
Speerdistel
Straatgras
Tijmereprijs
Tulp
Veldbeemdgras
Veldereprijs
Veldsla (op afvalhoopje singel oostzijde)
Veldzuring
Vingerhelmbloem
Wikke srt (Heggenwikke?)
Witte klaver
Witte winterpostelein (op afvalhoopje singel oostzijde))
Zachte ooievaarsbek
Zevenblad
Zilverschoon

Tuinplanten

Acanthus
Akelei
Bieslook
Bruidssluier
Cichorei
Daglelie

Engels gras
Hemelsleutel srt
Hosta
Inula srt
Judaspenning
Kaasjeskruid
Kaukasisch vergeet-mij-nietje
Kleine maagdenpalm
Lavendel
Lievevrouwebedstro
Longkruid
Look srt
Margriet
Munt
Ooievaarsbek srt
Oranje havikskruid
Puntwederik
Schout bij nacht (Rodgersia)
Sierui
Stinkend nieskruid (Helleborus foetidus)
Treurzegge
Valeriaan srt
Vergeet-mij-nietje srt
Voorjaarszonnebloem
Vrouwenmantel
Wolfsmelk srt
Yucca

Struiken en bomen (incl. fruitbomen en -struiken)

Appel
Berk
Beuk (als haag)
Beuk (bruin)
Boerenjasmijn
Braam
Buxus (bolvormig gesnoeid)
Dwergsering
Es
Esdoorn
Framboos
Gelderse roos
Gewone vlier
Haagbeuk (ook als haag)
Hazelaar
Hertshooi
Hondsroos

Hortensia
Japanse kerria (gevulde bloemen)
Japanse wijnbes
Kornoelje
Kruisbes
Liguster (haag)
Meidoorn
Mispel
Paardenkastanje
Populier srt
Pruim
Rimpelige cotoneaster
Rode bes
Roos srt (meerdere soorten)
Sering
Sierappel
Sierkers
Sleedoorn
Sneeuwbes
Tataarse kamperfoelie
Veelbloemige roos
Vijg
Vlinderstruik
Walnoot (Okkernoot)
Weigelia
Wilg srt (smalbladig)
Zomereik
Zwarte bes

Waterplanten

Droogstaande sloot/gracht tussen tuin en oprijlaan.

Riet

2.4 Weegenaar, Onderdendam. Landgoed Oude Bosch

Planten (kruiden, grassen; incl. verwilderde tuinplanten en incl. stinzenplanten)

Akkerkool
Akkervergeet-mij-nietje
Blauwe anemoon
Blauwe druifjes
Boerenkrokus
Bosaardbei

Bosanemoon
Bosgeelster
Boshyacint (‘Blue bells’)
Brunel (op gazon)
Daslook
Draadereprijs
Driekantig look?
Engels raaigras
Fluitenkruid
Geknikte vossenstaart
Gekroesde melkdistel
Gele anemoon
Gele lis
Gestreepte witbol
Gewone hoornbloem
Gewone melkdistel
Glanshaver
Grote brandnetel
Grote kattenstaart
Grote klaproos
Grote vossenstaart
Harig wilgenroosje
Heermoes
Herderstasje
Holwortel/Vingerhelmbloem
Hondsdraf
Hopklaver
Hyacint
Italiaanse aronskelk
Jacobskruiskruid
Judaspenning
Kievitsbloem
Kleefkruid
Kleine klaver
Kleine varkenskers
Klimop
Kluwenhoornbloem
Kropaar
Koninginnekruid
Maagdenpalm
Margriet
Krokus
Kruipende boterbloem
Krulzuring
Kweek
Late guldenroede
Liesgras (bij water terras)

Lievevrouwebedstro
Liggende vetmuur
Look-zonder-look
Maarts viooltje
Madeliefje
Nagelkruid
Narcis
Paardenbloem
Paarse dovenetel
Perzikkruid
Pinksterbloem
Pioenroos
Ridderzuring
Riet
Robertskruid
Rode klaver
Rood zwenkgras
Ruw beemdgras
Smalle weegbree
Sneeuwklokje
Sneeuwroem
Speenkruid
Speerdistel
Sterhyacint (Scilla)
Timoteegras
Tulp
Varkensgras
Veldzuring
Vogelmuur
Witte klaver
Winterakoniet
Zachte dravik
Zevenblad
Zomerklokje?

Tuinplanten

Akelei
Boerenwormkruid cult
Cichorei
Courgette (op grondbult rand achtererf)
Daglelie
Engels gras
Gele kamille
Helleborus (Nieskruid)
Hosta
Inula srt

Koninginnekruid cult
Lupine
Maggi (als tuinplant)
Montbretia
Ooievaarsbek srt
Phlomis (Etageplant)
Pioenroos
Prikneus
Rabarber (als tuinplant)
Sierui
Teunisbloem
Valeriaan srt
Vergeet-mij-nietje srt

Struiken en bomen (incl. fruitbomen en -struiken)

Appel
Azalea
Beuk, bruin (solitair)
Boerenjasmijn
Clematis
Es
Esdoorn (ook geknotte exemplaren)
Gewone vlier
Gouden regen
Haagbeuk (haag)
Hazelaar
Hondsroos
Hortensia
Kers
Knotwilg
Kornoelje
Kweepeer
Leilinde
Linde srt
Meidoorn
Paardenkastanje
Populier srt
Robinia
Sleedoorn*
Sneeuwbes
Tamme kastanje
Taxus (haag)
Vijg
Walnoot (Okkernoot)
Wilde liguster
Wilg srt

Zomereik
Zomereik (aanplant van zuilvormige exemplaren)
Zwarte els

*op Sleedoorn ook narrentasjes (hongerpruimen) aangetroffen

Waterplanten

Grote egelskop
Waterzuring (in water terras)
Witte waterlelie (in water terras)

Planten van de drie graslanden

Deze soorten zijn ook opgenomen in de algemene plantenlijst en meerdere van de soorten zijn ook buiten de graslanden waargenomen; soorten langs de randen van de graslanden, meest ruigtesoorten, en soorten onder de boomgroepen zijn niet opgenomen in onderstaande lijsten. De meeste soorten zijn opgenomen op 12 mei 2023; bij bezoek op 12 juni was er al gemaaid.

Grasland westzijde (bij opname 12 mei drassig)
Engels raaigras (veel)
Gestreepte witbol
Grote vossenstaart
Kluwenhoornbloem
Kruipende boterbloem
Krulzuring
Paardenbloem
Pinksterbloem
Ridderzuring
Ruw beemdgras
Timoteegras
Veldzuring (spaarzaam)
Witte klaver
Zachte dravik

Grasland oostzijde
Engels raaigras (veel)
Geknikte vossenstaart (spaarzaam)
Gewone hoornbloem
Grote brandnetel (spaarzaam)
Grote vossenstaart (veel)
Hondsdraf (spaarzaam)
Kluwenhoornbloem
Kruipende boterbloem
Krulzuring
Paardenbloem
Perzikkruid

Pinksterbloem (plaatselijk veel)
Ruw beemdgras
Smalle weegbree
Timoteegras (?)
Vogelmuur
Zachte dravik (spaarzaam)

Grasland zuidzijde (begrazing door drie schapen)
Engels raaigras (veel)
Gewone hoornbloem
Gewone melkdistel
Grote vossenstaart
Kluwenhoornbloem
Kruipende boterbloem
Madeliefje
Paardenbloem
Pinksterbloem (spaarzaam)
Speerdistel (spaarzaam)
Witte klaver

3. Beschouwing

Van de vier bezochte locaties is er één erf van een functionerend landbouwbedrijf: Nieuw-Midhuizen, Westpolder. De locatie in Uithuizen heeft wel een verleden als boerenbedrijf, maar is nu de natuurcamping Maarlandhoeve met nog een enkele herinnering aan het oude boerenerf (o.a. oud geboomte). Het erf van de locatie in Oldenzijl heeft nog alle trekken van een boerenerf met veel geboomte, maar de boerderij wordt al lange tijd particulier bewoond. De vierde locatie is een tot landgoed (Oude Bosch) omgevormd voormalig boerenbedrijf. Zowel de boerderij als het erf hebben grote veranderingen ondergaan. Enkele karakteristieken van een traditioneel boerenerf, oud geboomte en grachten, zijn nog wel aanwezig.

3.1 Planten (kruiden, grassen; incl. verwilderde tuinplanten en inclusief stinzenplanten)

Op de totaallijst van de vier locaties in 2023 staan tezamen 142 soorten vermeld, variërend van 68 – 84 soorten per locatie.

Onder meer de grootte van het erf, de inrichting en de structuur ervan, het toelaten van natuurlijke groei, het inzaaien van 'wilde' soorten en ook het aantal inventarisatiebezoeken zijn van invloed op het totaal aantal soorten dat aangetroffen wordt.

Soorten kruiden die voor alle erven zijn genoteerd zijn: Blauwe druifjes, Fluitenkruid, Gekroesde melkdistel, Grote brandnetel, Harig wilgenroosje, Heermoes, Hondsdraf, Kleefkruid, Kluwenhoornbloem, Madeliefje, Narcis, Paardenbloem, Pinksterbloem, Ridderzuring, Robertskruid, Speenkruid en Speerdistel. Van de **grassoorten** geldt dat voor: Engels raaigras, Gestreepte witbol, Kropaar, Kweek, Riet en Ruw beemdgras.

Vele soorten zijn op slechts één locatie aangetroffen:

Nieuw-Midhuizen: Bostulp, Gewone berenklauw, Groot hoefblad, Klein hoefblad, Klimopereprijs, Paarse morgenster (ingezaaid), Reuzenzwenkgras, Spiesbladige melde, Wit hoefblad.
Oldenzijl: Bonte gele dovenetel, Bosandoorn, Fioringras, Herfsttijloos, Holwortel, Reuzenberenklauw, Slanke sleutelbloem, Wikke (Heggenwikke?), Veldsla, Witte winterpostelein.
Camping: Akkermelkdistel, Bermooievaarsbek, Duizendblad, Echte valeriaan, Gehoornde klaverzuring, Gewoon biggenkruid, Groot streepzaad (ingezaaid), IJle dravik, Knopig helmkruid, Mannagras, Rolklaver, Slipbladige ooievaarsbek, Vroegeling, Witte dovenetel.

Landgoed: Akkervergeet-mij-nietje, Boerenkrokus, Bosgeelster, Daslook, Gele anemoon, Grote kattenstaart, Hopklaver, Italiaanse aronskelk, Jacobskruiskruid, Kievitsbloem, Koninginnekruid, Liesgras, Lievevrouwebedstro, Paarse dovenetel, Perzikkruid, Sneeuwroem.

Er zijn een aantal soorten bij die je op meerdere locaties zou verwachten, maar daar niet door mij zijn gezien en dus niet zijn genoteerd.
Reuzenberenklauw is qua hoogte de grootst aangetroffen soort. De kleinste soorten zijn Vroegeling en Liggende vetmuur.

Vele soorten zijn **pioniers**. Deze groeien op opengehaalde grond.
Akkerdistel, Akkerkool, Akkermelkdistel, Akkervergeet-mij-nietje, Echte kamille, Gewone melkdistel, Grote klaproos (ook waargenomen als niet-tuinplant), Heermoes, Herderstasje, Herik, Hondsdraf, Kleine varkenskers, Kleine veldkers, Klein kruiskruid, Kweek, Liggende vetmuur, Paarse dovenetel, Speerdistel, Spiesbladige melde, Stijve klaverzuring, Straatgras, Varkensgras, Vogelmuur en Witte dovenetel, 24 soorten. Dat is 17 % van het totaal aantal genoteerde soorten (142) en vrij overeenkomstig met de onderzoeken van de jaren 2021 en 2022.
Als **stinzenplant** is de Kievitsbloem alleen voor het erf van het landgoed genoteerd, evenals de Italiaanse aronskelk en de Bosgeelster. Wit hoefblad en Bostulp zijn alleen gezien op het erf Nieuw-Midhuizen. De Slanke sleutelbloem en de Herfsttijloos zijn aangetroffen op het erf Oldenzijl. De soorten Blauwe druifjes, Boshyacint, Krokus, Narcis, Sneeuwklokje, Speenkruid en Tulp zijn op nagenoeg alle erven aangetroffen.

Soorten die je wel op ruimtes tussen verhardingen tegenkomt zijn o.a.: Engels raaigras, Grote weegbree, Kruipende boterbloem, Liggende vetmuur, Straatgras, Varkensgras, Vroegeling en Zilverschoon. De planten zijn bestand tegen betreding en zelfs tegen regelmatig overrijden. Ze worden wel als zogenaamde tredplanten beschouwd.

De op de erven aangetroffen soorten zijn niet boerderijerf-specifiek (incl. camping en landgoed).

3.2 Tuinplanten

Hoewel het niet in de opdracht besloten lag heb ik toch voor de erven meerdere specifieke tuinplanten genoteerd. Zie de lijsten bij verschillende erven. Voor mij bijzonder waren de soorten Indianenbloem (Prairielelie) (Nieuw-Midhuizen), Inula (Oldenzijl en landgoed), Schout bij nacht (Oldenzijl)

en Treurzegge (Oldenzijl). **Ook de soorten tuinplanten zijn niet boerenerf-specifiek.**

3.3 Struiken en bomen

Voor een overzicht: zie de lijsten van de verschillende erven.

Het aantal genoteerde soorten per locatie varieerde van 19 – 35. Het gaat veelal om bekende soorten. Van de **struiken** bijvoorbeeld Boerenjasmijn, Gelderse roos, Gewone vlier, Hazelaar, Kornoelje, Meidoorn, Sleedoorn, Taxus, Viburnum, Vlinderstruik, Vogelkers en Wilde liguster. Niet vaak gezien wordt de Tataarse kamperfoelie, aanwezig op het erf Oldenzijl. Minder vaak voorkomend is ook de Peterselievlier (Nieuw-Midhuizen). Van de **fruitstruiken** zijn Framboos, Japanse wijnbes, Kruisbes, Rode bes, Vijg en Zwarte bes genoteerd.

Appel, Kers, Kweepeer, Mispel, Peer, en Pruim zijn bekende **fruitboomsoorten**, met ook meerdere rassen, die niet afzonderlijk zijn genoteerd. De Mispel op het voorerf Oldenzijl heeft al een behoorlijke leeftijd.

Oude dikke hoge bomen maken altijd indruk. De meest indrukwekkende bomen die ik zag zijn de enorme Walnotenboom (Okkernoot) op het voorerf van Nieuw-Midhuizen, een dikke hoge Wilg op het erf Oldenzijl in de zuidoosthoek en een enorme Populier langs de oprijlaan aldaar. Langs een sloot op het campingterrein Maarlandhoeve en langs het graslandperceel Nieuw-Midhuizen staan erg oude knotwilgen. Oude Paardenkastanjes vinden we op locaties Nieuw-Midhuizen en Oldenzijl. Meerdere oude, gekandelaberde knotlinden staan voor het huis van de Maarlandhoeve. Van Beuk, Es, Esdoorn, Linde, Meidoorn, Populier, Wilg en Zomereik zijn op de diverse locaties meerdere oudere exemplaren aan te treffen.

Jongere beplanting is er ook: o.a. knotwilgen op de Maarlandhoeve, knotwilgen langs twee randen van het graslandperceel aan de zuidzijde van het landgoed, aan de noordkant ervan twee rijen linden. Ook een aantal zuilvormige Zomereiken langs het graslandperceel aan de oostzijde van het landgoed.

3.4 Waterplanten

Er zijn niet veel soorten waterplanten aangetroffen. De soorten staan vermeld bij de inventarisaties van de locaties. Om enkele soorten uit te lichten: Haarfonteinkruid en Stijve waterranonkel op Nieuw-Midhuizen, Gedoornd hoornblad en Grote kroosvaren op de Maarlandhoeve, Grote egelskop, Waterzuring en Witte waterlelie op het landgoed Oude Bosch. Op enkele locaties zijn kroossoorten gevonden.

3.5 Ecologie

Elk erf heeft door de aanwezigheid van planten, insecten, vogels en zoogdieren een ecologische waarde. Die zal voor een erf met oude bomen, veel struiken en een grote variatie aan bloemplanten hoger uitvallen dan een erf dat daarin minder is voorzien. Ook het leven in de bodem is een belangrijke factor in het geheel. Aanwezigheid van water (poel of gracht) heeft altijd een meerwaarde. Er zijn tal van onderlinge relaties in de natuur: plant-plant, plant-dier en dier-dier.

Hoe het erf beheerd wordt (intensief/extensief, netjes/slordig) speelt zeker een rol als het om biodiversiteit gaat. Er bestaat tegenwoordig veel literatuur (ook populairwetenschappelijk) die inzicht geeft hoe de biodiversiteit in een tuin/erf vergroot kan worden.

Narrentasjes op Sleedoorn

Literatuur

Duistermaat, L., *Heukels' Flora van Nederland*, Noordhoff Uitgevers, 2020

Glas, H., *Onkruiden herkennen*, Reed Business, 2008

Herwig, R., *De mooiste heesters in kleur*, Uitgeverij Selectieve Reclame Nederland n.v. Amsterdam, 1969

Nierop, K. van., *Stinzenplanten in Groningen*, Uitgeverij Noordboek, 2009

Pot, R., *Veldgids Water- en oeverplanten*, KNNV Uitgeverij, 2007

Skytte Christiansen, M., Den Hoed, G., *Grassen en schijngrassen in kleur*, Moussault, 1979

Staring, K., *Maak je eigen jungle, meer dierenleven in je tuin*. KNNV Uitgeverij, 2020

Stockmann, L., *Wat groeit er op het boerenerf?* Deel flora en vegetatie, erven 2021. Wierde & Dijk, 2021

Stockmann, L., *Wat groeit er op het boerenerf?* Deel flora en vegetatie, erven 2022. Wierde & Dijk, 2022

Throll, A., *De complete Tuinplantenwijzer*, Deltas, 2015

Van den Berk over Bomen, Boomkwekerij Gebr. Van den Berk B.V., 2004

Vedel, H., Lange, J., *Bomen en struiken in bos en veld*, Moussault, 1974

Knotwilgen op Camping Maarlandhoeve, Uithuizen

Wilg op erf Van der Woude, Oldenzijl